

Els ingredients del brou racista

Diversos sondatges d'opinió, l'informe de SOS Racisme i els sociòlegs indiquen que la xenofòbia creix. Cal cercar-ne les causes en la crisi econòmica, la creixent instrumentalització política i la ineficàcia de les polítiques socials.

SOS Racisme alerta, al seu informe sobre el Principat, “de la proliferació d'espais i tipologies de manifestació del racisme com un símptoma del seu avenç i com a conse-

qüència d'una manca d'aposta ferma i coordinada per eradicar-lo”.

L'última enquesta de la Fundació Gadeso sobre l'actitud dels ciutadans de les illes Balears envers els nouvinguts, del

febrer d'enguany, revela que el percentatge de persones que tenen una opinió negativa dels immigrants regulars és del 75%, un 20% més que fa només dos anys: “Els motius adduïts per a tenir aquesta percepció són diversos, si bé ha augmentat de manera molt rellevant l'opinió que ocupen els llocs de feina dels autòctons”, cosa que la Fundació Gadeso relaciona directament amb “la pèrdua d'ocupació ocasionada per la crisi”.

I el País Valencià encapçala el trist rànquing d'incidents racistes de l'estat espanyol, amb els vuitanta

EFEE
L'última regularització en massa va ser el 2006. Ara s'estén la percepció que els immigrants gaudeixen de *discriminació positiva*.

casos detectats per l'informe Raxen (racisme, xenofòbia, neofeixisme) el 2008, un nombre superior al que es comptabilitzà aquell any a Madrid, seixanta, i que duplica el de registrats al Principat, quaranta.

El racisme i la xenofòbia creixen amb la crisi econòmica i poden arribar a tenir un lloc al Parlament de Catalunya. Tot i que cap enquesta no els dona representació parlamentària, un sondatge d'opinió publicat per *El Periódico* el dia 25 de març avança que un 7,5% dels 800 entrevistats responien "possiblement el votaria" a la pregunta "si en les pròximes eleccions es presentés Plataforma per Catalunya, un partit que diu que els immigrants sense papers no haurien de tenir cap dret, el votaria?". A més, un 16,6% diuen que "el podria arribar a votar". El 48% per cent dels enquestats afirmen també que creuen que la immigració és dolenta per al país.

La crisi econòmica bull. Allò que era serenor i tolerància generalitzada amb la bonança econòmica es pot arribar a estroncar per culpa de la crisi actual. La immigració ocupa el quart lloc en les preocupacions dels ciutadans, tant a les enquestes fetes al Principat com a les que abasten tot l'estat espanyol, per bé que des del 2009 s'ha evidenciat que creix especialment la preocupació per la desocupació i l'economia.

Segons l'informe "L'opinió dels catalans sobre la immigració" de la Fundació Jaume Bofill, redactat per Mònica Méndez, "la immigració se situa des de fa uns quants anys entre els principals problemes dels catalans, i comparteix els primers llocs en els percentatges de menció amb l'accés a l'habitatge o la falta d'infraestructures i transports". Les dades estatals, que permeten una mirada més retrospectiva, evidencien que la immigració esdevé un problema

important, a partir del 2004: "Mentre que als baròmetres del CIS l'any 2000 —diu l'estudi de Mònica Méndez— el percentatge que esmentava la immigració no arribava al 10%, cinc anys després aquest percentatge no baixava a gairebé cap baròmetre del 25%."

De la mateixa manera que, globalment, la xenofòbia va pujar després de l'11 de setembre del 2001, els atemptats del març del 2004 podrien ser la causa d'una creixent xenofòbia a l'estat espanyol. De fet, els gràfics d'evolució de la menció de la immigració com a "principal problema" a l'estat —segons el CIS— va tenir una pujada el 2005 (tot coincidint amb la regularització d'immigrants per part del govern espanyol i els incidents a les tanques de Melilla) i va arribar al màxim —esmentat com a principal problema per un 60% de la població— al segon semestre del 2006, quan hi hagué la crisi dels *cayucos*. Després ha anat baixant fins a nivells

inferiors al 20% al llarg del 2009. Però la crisi econòmica i el creixement sobtat de la desocupació empenyen la desconfiança cap a l'estranger, tant a Catalunya com a les Illes i a l'estat espanyol –al País Valencià no hi ha cap estudi específic de percepció de la immigració que permeta de valorar dades fiables.

Des que hi hagué un dels primers incidents racistes als Països Catalans, el conflicte del barri de Ca n'Anglada, a Terrassa, el 1999, és evident que darrere de molts enfrontaments entre nousvinguts i autòctons hi ha la competència per un lloc de feina en aquells segments socials amb rendes més baixes i preparació laboral menys específica. Els nous veïns no són tan benvinguts si esdevenen competència directa al mercat laboral –i com més difícil hi siga l'accés, per exemple per culpa d'una crisi, més dura serà la competència i menys benvinguts seran els ciutadans d'origen estranger.

Tot allò que en temps de bonança no amoinava ningú –el mocador, la religió, el menjar, l'habilitat comunicativa–, de sobte esdevé motiu de malafiança.

Salwa Gharbí, cap del departament de drets humans i diversitat cultural d'Unesco (Centre Unesco de Catalunya), argumenta que “la crisi és global i els efectes, com la desocupació, es notaran a tot arreu, però allà on hi hagi més diversitat d'origens, és més probable que se'n doni la culpa a la immigració”.

Els guanys del racisme. Segons l'informe 2009 de SOS Racisme, la immigració no únicament fa el paper de l'ase dels colps: “El racisme en un context de crisi té una doble finalitat, serveix per a trobar un boc expiatori i, per tant, canalitzar el descontentament social, i per a perpetuar un ordre social afavoridor per a alguns sectors econòmics.”

La portaveu de SOS Racisme, Begonya Sánchez, explica a EL TEMPS que, efectivament, la “competència pels recursos existents i per la desocupació crea la falsa sensació que els immigrants tornen precari el mercat”, però que també “hi ha alguns sectors als quals interessa el racisme en temps de crisi”. En serien exemples els casos

JORDI PLAY

Les diferències culturals no han estat motiu de conflicte durant la bonança econòmica. La competència pel mercat laboral en temps de crisi mena a un nou escenari.

detectats l'estiu passat, quan “alguns temporers d'origen estranger, a les terres de Ponent, cobraven tres euros l'hora en comptes dels 5,8 que estipulen els convenis”. Però afirma que no passa tan sols al sector agrícola, sinó que aquesta situació s'ha estès a la construcció i pot acabar afectant més feines castigades per la crisi. “En aquests casos, el racisme serveix per a legitimar l'explotació laboral i tenir mà d'obra barata: per tant, no és solament la classe treballadora que pot viure episodis de racisme. Hi ha sectors econòmics que se'n beneficien.”

La solució, segons Sánchez, és recuperar “la noció de classe treballadora sense fer distincions d'origen, de la mateixa manera que el moviment veïnal dels 70 o els 80 tenia clar que tots anaven al mateix vaixell i no van ser derrotats pel *divideix per vèncer*”.

Els tallers il·legals són un altre vessant d'aquest aprofitament del racisme que, dissortadament, mena sovint a una paradoxa: “Estem d'acord que es desmuntin els tallers il·legals, tot i que sovint aboquen a una situació pitjor els qui hi treballen. Cal donar cobertura a les víctimes, perquè la situació no pot tenir únicament solucions policí-aques.”

Una de les prioritats que l'informe de SOS Racisme proposa és que les institucions públiques tinguin “una

estratègia coherent i transversal com la que s'ha aconseguit, per exemple, amb la violència de gènere”, segons Begonya Sánchez. L'informe denuncia que passa precisament el contrari: “Si hi ha una característica que pot definir la política catalana autonòmica i local en matèria de lluita contra el racisme és la incoherència política, que porta, anant molt bé, a una ambigüitat davant el racisme i la xenofòbia. Un dia s'impulsen iniciatives a favor de la cohesió social, l'endemà es tomben amb propostes contràries.”

La culpa, segons Begonya Sánchez, és dels partits polítics que “són capaços de fer el Pacte per la Immigració a Catalunya i després votar a favor de la llei d'estrangeria a Madrid, que es contradia amb el pacte.”

Sánchez destaca que amb incoherència no s'avança en les polítiques d'immigració: “Sobretot en moments en què totes les institucions són del mateix color polític, a Catalunya i a Madrid, hauria de ser més fàcil d'avançar. No podem dir que no hi hagi hagut coses bones, però també hi ha hagut retrocessos.”

Entre les iniciatives polítiques que SOS Racisme considera una involució hi ha sobretot la llei d'immigració aprovada per les Corts espanyoles, però també els espais de benvinguda impulsats pel Departament d'Educació.

EL TEMPS

Segons SOS Racisme, alguns sectors econòmics es beneficien del racisme per a obtenir guanys econòmics: ha passat a l'agricultura i a la construcció, diuen.

Les escoles de benvinguda, segons SOS Racisme, “són un pas enrere en la política educativa duta a terme els darrers anys”, perquè “voler integrar des de la segregació i crear un circuit específic extern a l'escola només per a les persones immigrades no són postulats acceptables des d'una òptica antiracista”.

De la llei d'estrangeria, SOS Racisme opina que “representa per si mateixa el màxim símbol del racisme institucional des de fa més de vint anys, perquè és un model legal que retalla i condiciona els drets de les persones

immigrades a casa nostra en nom de la regulació de fluxos i l'ordre migratori. [...] Una reforma que es pot resumir en: retallada i vulneració de drets, creació de noves categories d'immigrants i augment del règim sancionador que, en general, contradiu o posa impediments a moltes de les actuacions compreses en el Pla Nacional de la Immigració.”

El discurs contaminat. L'ambientat dels partits pot ser, en certa mesura, conseqüència de l'assumpció d'alguns arguments xenòfobs per part de les formacions amb representació

parlamentària. SOS Racisme denuncia “el creixement d'un discurs mediàtic xenòfob, sobretot per part dels partits que augmenten la por i la inseguretat col·lectiva, enforceixen encara més la línia divisòria entre ‘ells i nosaltres’, escolant arguments propis de l'extrema dreta en el discurs habitual de partits democràtics i fent créixer el racisme social”.

Salwa Gharbí opina que “amb la crisi s'ha fet més evident que la política no es basava en la prevenció, sinó en la gestió del dia a dia”. Després d'haver treballat “en la línia del discurs inclusiu, ara de sobte es torna a parlar d'immigrants i no de ciutadans”.

Gharbí no creu que “la gent sigui xenòfoba, sinó que els discursos instrumentalitzats que són cada vegada més habituals, els fan caure en un pensament xenòfob”. Molts partits cauen en aquest parany: “Els polítics de l'oposició ho aprofiten com a arma electoral i els que hi ha al govern busquen arguments fàcils i plens de tòpics perquè no saben solucionar els problemes que els han sobrevingut –i que són de mal resoldre.”

Això passa més a l'àmbit municipal, segons Gharbí, “perquè és on es presta l'atenció directa, on es fa la feina de base.” Són els municipis, que es veuen aclaparats per la desocupació, els recursos escassos per a cobrir les necessitats de tots els ciutadans.

Les enquestes, efectivament, demostren que els ciutadans cada vegada estan més preocupats pels tòpics que s'atribueixen als immigrants. L'estudi de la Fundació Gadeso a les Balears constata la penetració dels discursos xenòfobs: el maig del 2008, un 82% dels enquestats opinaven que als immigrants se'ls havia de donar facilitats per accedir a l'educació en igualtat de condicions. El març del 2010 només un 48% donava suport a aquesta opció per a l'accés a l'ensenyament.

La falsa discriminació positiva.

La creença que els immigrants reben un tracte de favor pel fet de ser immigrants s'estén com una taca d'oli. Ho analitza l'estudi de la Fundació Jaume Bofill: “A l'enquesta realitzada pel CIS el 2008 hi ha un indicador clar de la percepció de discriminació positiva

cap a la població immigrant. Per tant, no és només que una part important pensí que els poders públics concedeixen molta atenció o bastant a la població immigrant, sinó que, a més, ho fan precisament perquè són immigrants. Les dades demanades el 2008 semblen assenyalar que hi ha la creença que els immigrants reben ajuts públics no pas perquè el seu nivell de renda sigui escàs, o pel fet de tenir un nombre determinat de fills que els fa tenir dret a prestacions, sinó pel fet de ser immigrants. El 66% dels catalans estan 'més aviat' o 'molt' d'acord amb l'afirmació 'encara que tinguin els mateixos ingressos, es donen més ajuts escolars als immigrants que als espanyols'."

"Aquesta mentida de la discriminació positiva –diu Begonya Sànchez– va creant un brou de cultiu de rebuig envers l'immigrant, tot i que no sigui certa: de discriminació positiva no n'hi ha hagut mai, ni a Catalunya ni a l'estat, però el discurs xenòfob va arrelant: quan vas a

l'ambulatori i has d'esperar-te a la sala i veus gent d'unes altres races i colors alguns tendeixen a culpabilitzar-los. Tot això es va consolidant en l'imaginari col·lectiu perquè algú hi va abocant combustible." L'informe de SOS Racisme ha estudiat els arguments que van presentar els partits polítics a les últimes eleccions europees i opina que "alguns partits democràtics, com CiU i PP, legitimen coses que eren pròpies de l'extrema dreta". Sànchez té por que aquests discursos tornen a sortir una altra vegada aquest 2010 amb vista a les eleccions al Parlament de Catalunya i reclama que es compleixca el punt del Pacte Nacional per a la Immigració que aquesta qüestió no serà utilitzada en campanyes electorals.

L'amença de Plataforma per Catalunya plana sobre les eleccions i la pau social. Salwa Gharbí alerta del perill d'anar assumint arguments racistes després d'una onada d'islamofòbia que va començar l'11 de setembre del

2001 i en un terreny tan perillós com una crisi econòmica. "Ja sabem quines són les solucions dels partits d'extrema dreta. Ja sabem quines solucions va inventar l'antisemitisme i no podem permetre que això torni a passar amb ningú."

SOS Racisme insisteix que no es pot dir que Catalunya ni cap altre país siga xenòfob o racista, "de la mateixa manera que no es pot dir que una localitat o una altra siguin racistes perquè hi hagi hagut episodis de racisme". Això seria "simplista" i "fals". Hi ha manifestacions i fets racistes i xenòfobs.

I discursos xenòfobs que poden ser perillosos i enquistar-se, com passa a bona part d'Europa: "És un peix que es mossega la cua. Són discursos que els polítics fan servir perquè, diuen, se senten al carrer i després se senten al carrer perquè alguns polítics els fan servir."

Àlex Milian

Sanitat Respon 24 hores
902 111 444

tindràs temps per a noves aficions

Nova recepta electrònica. Més comoditat. Més qualitat.

Amb la nova recepta electrònica, us estalviareu viatges per anar a buscar receptes. El vostre metge o metgessa us donarà el Pla de medicació, on podreu veure tota la informació sobre el vostre tractament. I, a la farmàcia, recollireu la medicació a mesura que l'aneu necessitant. Recordeu portar sempre la targeta sanitària.

Més informació a www.gencat.cat/salut

 **Generalitat
de Catalunya**

per
la salut
som-hi